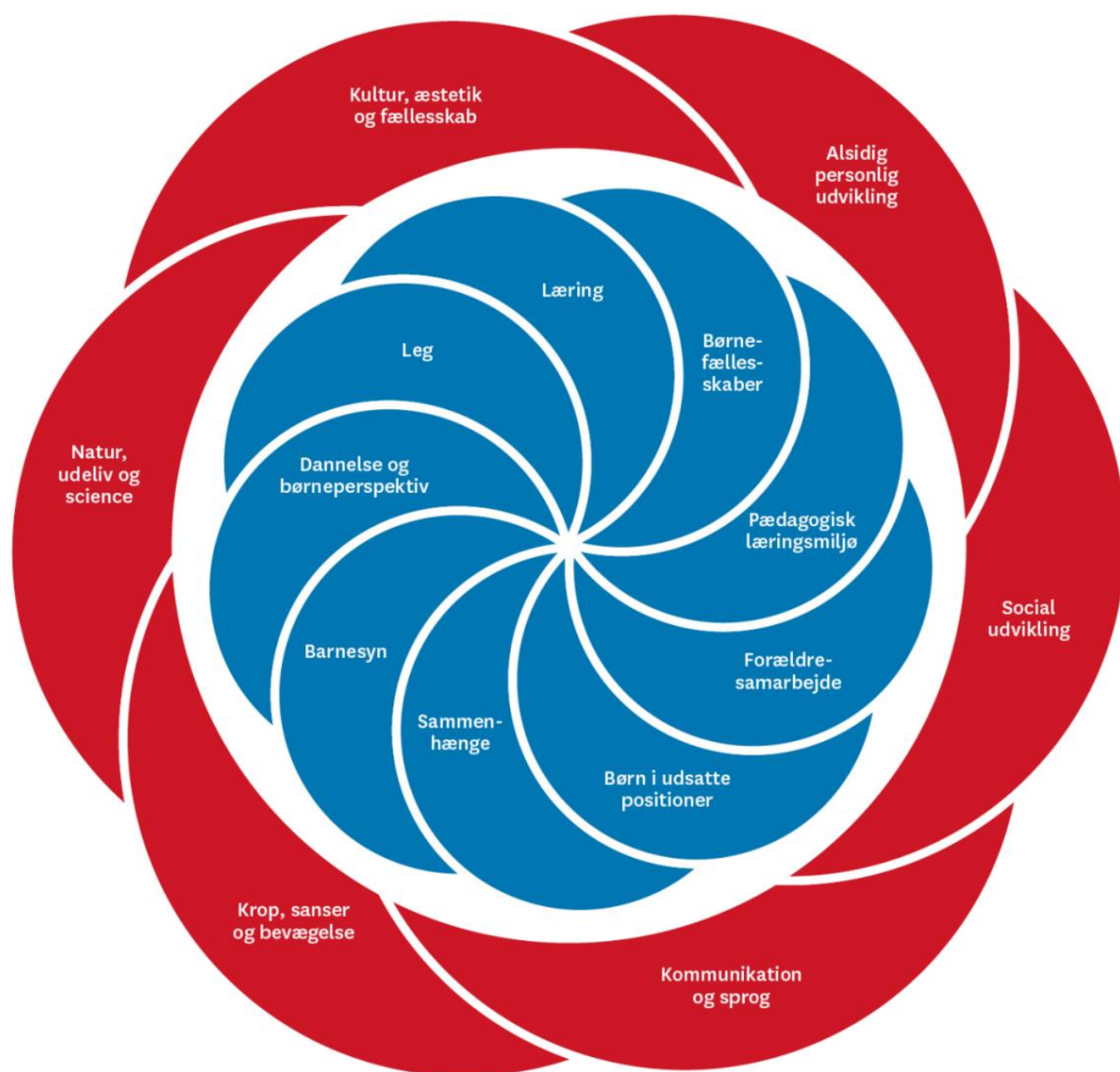

Pædagogisk læreplan

for daginstitutionen

"Børnehuset Regnbuen"

Indhold

Indledning	3
Vejledning til udarbejdelse af den pædagogiske læreplan	4
Praktiske oplysninger	5
Det pædagogiske grundlag	6
Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber	7
Pædagogisk læringsmiljø	10
Samarbejde med forældre om børns læring	11
Børn i udsatte positioner	12
Sammenhæng til børnehaveklassen (kun gældende for kommende skolestartere)	13
De seks læreplanstemaer og 12 læringsmål	14
Alsidig personlig udvikling	15
Social udvikling	16
Kommunikation og sprog	17
Krop, sanser og bevægelse	18
Natur, udeliv og science	19
Kultur, æstetik og fællesskab	20
Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan	21
Inddragelse af lokalsamfundet (udarbejdes områdevis)	21
Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø (udarbejdes af den enkelte daginstitution)	21
Værktøjskasse	22

Figur 1 Læreplansblomsten *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold*. (Børne- og socialministeriet, 2018)

Egedal Kommunes skabelon for den pædagogiske læreplan er udarbejdet på baggrund af:

- *Bekendtgørelse af lov om dag-, fritids- og klubtilbud m.v. til børn og unge, LBK nr. 176 af 25/02/2019*
- *Bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold i seks læreplanstemaer, BEK nr 968 af 28/06/2018*
- *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold (Børne- og socialministeriet, 2018)*
- *Skabelon til pædagogisk læreplan (Børne- og socialministeriet og Danmark Evalueringsinstitut, 2019)*

Indledning

Alle dagtilbud skal fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse gennem trygge og pædagogiske læringsmiljøer, hvor legen er grundlæggende, og hvor der tages udgangspunkt i et børneperspektiv, efter dagtilbudslovens § 7.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen for det pædagogiske arbejde, og den er et redskab til at skabe en fælles retning for det pædagogiske arbejde og samtidig sikre, at der arbejdes bevidst med pædagogik hele dagen i alle dagtilbud. Den pædagogiske læreplan er dynamisk og bruges til udvikling af pædagogisk praksis.

Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i det pædagogiske grundlag, læreplanstemaerne og læringsmål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Det pædagogiske grundlag består af ni elementer:

- *Børnesyn*
- *Dannelse og børneperspektiv*
- *Leg*
- *Læring*
- *Børnefællesskaber*
- *Pædagogisk læringsmiljø*
- *Forældresamarbejde*
- *Børn i udsatte positioner*
- *Sammenhæng til børnehaveklassen*

Nogle elementer, eksempelvis børnesyn, skal altid være til stede, mens andre elementer, som eksempelvis sammenhæng til børnehaveklassen, kan være mere til stede i nogle sammenhæng end andre.

Der er seks læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop sanser og bevægelse
5. Natur udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Læreplanstemaerne afspejler den brede læringsforståelse, som finder sted i dagtilbuddene.

Der er fastsat to læringsmål for hvert læreplanstema. Disse udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring, samtidig med at der sættes en fælles retning for det pædagogiske arbejde.

Den pædagogiske læreplan indeholder pædagogiske refleksioner og retningsgivende eksempler på, hvordan dagtilbuddene arbejder med at fremme børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Vejledning til udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Organiseringen af arbejdet med den pædagogiske læreplan

Planlægning af det pædagogiske arbejde tager afsæt i dagtilbudslovens § 8-10. Alle daginstitutioner og dagplejen skal udarbejde en skriftlig pædagogisk læreplan for hele børnegruppen i alderen 0-2 år og for børnegruppen i alderen fra 3 år og frem til skolestart. Hvis børnene er organiseret i andre aldersgrupper, udarbejdes den pædagogiske læreplan på baggrund af denne organisering. Den pædagogiske læreplan skal evalueres mindst hvert andet år.

Udfyldelse af læreplansskabelonen

Denne pædagogiske læreplan er delt i to.

I første del beskrives det *pædagogiske grundlag*. Her beskrives med korte pædagogiske refleksioner, hvordan det enkelte dagtilbudsområde arbejder med det pædagogiske grundlag, og hvordan de enkelte elementer omsættes i området. Denne del af den pædagogiske læreplan udarbejdes i området.

Den anden del af den pædagogiske læreplan fokuserer på *de seks læreplanstemaer og de 12 læringsmål*, og den tager afsæt i

det pædagogiske grundlag. Det skal fremgå, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, inden for og på tværs af de seks pædagogiske læreplanstemaer, og det skal fremgå, hvordan det understøtter læringsmålene. Til dette kan der eksempelvis anvendes praksisfortællinger som pædagogisk redskab. Anden del af den pædagogiske læreplan udarbejdes i den enkelte daginstitution.

Herudover beskrives til sidst i den pædagogiske læreplan, hvordan der arbejdes med inddragelse af lokalsamfundet og børnemiljøet.

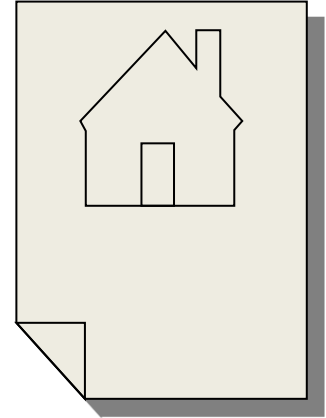
Nationale krav til den pædagogiske læreplan

Det gælder for både det pædagogiske grundlag og læreplanstemaerne samt de 12 læringsmål, at indholdet er nationalt fastsat og beskrevet i *Den styrkede pædagogiske læreplan. Rammer og indhold* (Børne- og Socialministeriet 2018) og i *Bekendtgørelse om pædagogiske mål og indhold og i seks læreplanstemaer* (2018).

Du kan finde relevante links i værktøjskassen på side 20.

Praktiske oplysninger

Børnehuset Regnbuen er en integreret daginstitution med børn i alderen 0-6 år. Vi er en DGI-certificeret bevægelsesinstitution. Vi er et dejligt børnehus fuld af liv med børn der leger og lærer.

Vi er normeret til 24 vuggestuebørn og 30 børnehavebørn fordelt på 2 vuggestuegrupper med 12 børn i hver, samt 1 børnehavestue.

I Regnbuen er vi 12 medarbejdere og husets ledelse består af 1 pædagogisk leder.

Regnbuen har frokostordning. Vi får mad leveret fra Fru Hansens kælder, hvilket bliver tilberedt og anrettet indbydende af husets køkkenansvarlige.

- Adresse: Råbrovej 16, 2765 Smørum
- Åbningstider:
mandag-torsdag kl. 6.45-17.15
fredag kl. 7.00-16.30

Vi arbejder hver dag med at skabe optimale læringsmiljøer, der tager udgangspunkt i barnets og gruppens behov, samt hvilke færdigheder barnet og gruppen har brug for at få understøttet og styrket. Vi ved, at vi som pædagogisk professionelle er ansvarlige for den gode og udviklingsstøttende relation, og vi ved at alle børn er naturligt nysgerrige og at de lærer gennem positive relationer til os og børnefællesskabet.

Ovenstående pædagogiske tilgang og menneskesyn sikrer vi ved at arbejde ud fra de 8 samspilstemaer i ICDP, som samtidig sikrer en konstant refleksion over egen praksis.

De pædagogisk professionelle strukturerer sig, således at børnenes behov kan imødekommes, ved at samle dem i mindre grupper. Herved kan de pædagogisk professionelle være mere nærværende med børnene. Vi er optaget af at understøtte barnets spor, med blik på at børn er aktive deltagere ind i læringsmiljøet.

Vi har fokus på barnets egen aktive læreproces. Det skal være meningsfuldt for barnet at deltage; alle børn har brug for at opleve sig som betydningsfulde bidragydere til et fællesskab. Dette understøtter vi ved dét, at hjælpe sine venner, som en del af pædagogikken i garderoben, eller ved at børnene hjælper med at dække bord, henter de mindre børns madkasse etc.

Vi ser mange ressourcer i børnefællesskabet, og vi er optaget af, at børn lærer at se, lytte og forstå hinandens forskelligheder.

I Regnbuen vil vi kendes på et inkluderende børnesyn, hvor barnet ses og høres og hvor børnenes perspektiver tages alvorligt og vækker nysgerrighed hos de voksne.

De seks læreplanstemaer og 12 læringsmål

Det skal fremgå, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring, inden for og på tværs af de seks pædagogiske læreplanstemaer:

1. Alsidig personlig udvikling
2. Social udvikling
3. Kommunikation og sprog
4. Krop, sanser og bevægelse
5. Natur, udeliv og science
6. Kultur, æstetik og fællesskab

Der er fastsat to pædagogiske mål for hvert læreplanstema. Målene udtrykker sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Denne del udarbejdes af den enkelte daginstitution.

Alsidig personlig udvikling

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn, social og kulturel baggrund.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

- Beskriv hvordan temaet alsidig personlig udvikling omsættes og kommer til udtryk i praksis.
- Beskriv hvordan temaet alsidig personlig udvikling ses i samspil med de øvrige temaer.
- Beskriv hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter de to mål for alsidig personlig udvikling.

Brug praksisfortællinger.

I Børnehuset Regnbuen arbejder det pædagogiske personale med at opdele børnene i mindre grupper i løbet af dagen. Dette for at sikre, at alle bliver hørt, skabe tid til fordybelse, samt ro og mulighed for at tilgodese det enkelte barn. Personalegruppen har erfaring med, at børn har nemmere ved at navigere i mindre fællesskaber med færre børn ad gangen og på den måde finde sin plads i fællesskabet. Børnesammensætningen i de mindre grupper er vigtig, så det pædagogiske personale har fokus på, hvordan udvikling og læring fremmes for det enkelte barn.

I de mindre grupper er der bedre mulighed for, at hvert enkelt barn bliver set som et individ og at barnets inputs, idéer, tanker og følelser bliver taget alvorligt af de voksne.

Det pædagogiske personale har derudover fokus på den fysiske indretning og inddeler institutionens rum i lege- og læringszoner efter børnenes udviklingstrin. De forskellige zoner giver mulighed for at børnene kan fordybe sig i leg eller andre kreative aktiviteter.

Børnene i grupperne er blandede i alder, for at give børnene mulighed for at lære at tage hensyn til andre børn.

Det pædagogiske personale vurderer løbende børnegruppen og tilpasser aktiviteten efter det enkelte barns kompetencer. Det pædagogiske personale arbejder med flydende og fleksibel pædagogik, så der i den samme aktivitet eller hverdagssituation godt kan stilles forskellige krav til børnene.

Det pædagogiske personale har en voksenorden, hvor der i dagligdagens aktiviteter anvendes fordyber- og praktikerroller. Dette for at skabe rum til nærvær, fordybelse og læring, samt at etablere pædagogiske læringsmiljøer, hvor det enkelte barn har mulighed for at bruge deres individuelle kompetencer.

Praksisfortælling fra børnehaven:

To voksne er i Kometen, som er Regnbuens bevægelsesrum. Her er de i gang med at lege "Jorden er lava" med en gruppe børn.

Den ene voksne har rollen som fordyber og fortæller derfor børnegruppen hvad de skal lege. Hun opsætter, i dialog med børnene, legens rammer og regler. Den anden voksne har rollen som praktiker og skal derfor have fokus på de børn, der kan have en udsat position i legen. Lena er en pige som rigtig gerne hurtigt vil i gang med legen og sidder meget uroligt og har svært ved at aflæse de andre børn. Praktikerer ser, at Lena er urolig og sætter sig over ved siden af hende og guider hende under aktiviteten.

Fordyberen begynder at lege "Jorden er lava", men fornemmer hurtigt, at udfordringen er for svær i forhold til enkelte børn i børnegruppen og at aktiviteten derfor skal justeres. Hun fortæller til praktikerer, at banen skal justeres, så den favner flere børn. Dette går praktikerer i gang med, samtidig med, at hun inviterer Lena med til at hjælpe, for at styrke Lenas plads i fællesskabet og give Lena en særlig rolle i aktiviteten. Imens holder fordyberen fokus på den resterende børnegruppe, der i mellemtiden laver opvarmningsøvelser. Legen begynder igen og nu passer niveauet til børnegruppens kompetencer og den næste halve time forbliver børnegruppen i flow. Ved at ændre banen, skabes der rum for alsidige deltagelsesmuligheder for børnene.

I Børnehuset Regnbuen prioriterer det pædagogiske personale at være på tomandshånd med de børn, som kan have det svært i det store fællesskab. Ved at give barnet ekstra opmærksomhed og tilpasse sig efter, hvad barnet har brug for, bliver det pædagogiske læringsmiljø præget af omsorg, tryghed og tillid mellem barn og voksen. Det pædagogiske personale bruger tid på at få barnet videre efter en konflikt eller en afvisning i leg, så barnet oplever at have en værdi for andre. Dette kan eksempelvis gøres ved at starte en leg op og gøre barnets ressourcer og styrker tydelige for de andre børn.

Praksisfortælling fra børnehaven:

Mads og Henrik er to drenge på 5 år, som er bedste venner og altid søger hinanden i legen. Onsdag eftermiddag skal Mads være sammen med en mindre gruppe børn og have yoga, mens Henrik skal være på legepladsen. Mads har svært ved dette, på trods af, at han altid fortæller, at yoga er noget af det bedste han ved i børnehaven. Mads vil meget hellere ud og lege med Henrik på legepladsen. Mads råber af den voksne og siger

flere grimme ord til de andre børn. Den voksen anerkender at det er svært og spørger en kollega, om hun har tid til at overtage den gruppe børn der skal have yoga, så hun kan blive hos Mads. Den voksne aflæser Mads og får ham ned i arousal gennem dialog og spejling. Mads og den voksne laver den aftale, at de kan spørge Henrik om han efterfølgende vil se, hvad Mads har lavet til yoga, da Mads jo er rigtig god til de forskellige yogaøvelser. Det vil Mads gerne og deltager nu i yoga med sin gruppe.

I Børnehuset Regnbuen benytter det pædagogiske personale legemanuskripter i det pædagogiske arbejde, for at give alle børn deltagelsesmuligheder i fællesskabet. Det pædagogiske personale bruger også historiefortællinger til at styrke selvværd og åbne for dialog, så børnene også kan fortælle, mens den voksne lytter aktivt og spørger ind til barnets historie. Børnene bliver både klogere på sig selv og de andre børn i grupper, når de fortæller historier om sig selv og andre.

Praksisfortælling fra vuggestuen:

Pia er nyuddannet pædagog i vuggestuen og har kun været ansat i et par måneder. Onsdag morgen har en gruppe børn fundet kassen med dyr og væltet alle dyrene ud på gulvet. Pia synes det er svært at fordybe sig i legen og spørger en kollega til råds om, hvordan hun kan få startet en god leg med børnene. Pias kollega viser, at der i personalegruppen er udarbejdet et legemanuskript omhandlende livet på en bondegård. Pia finder dette legemanuskript frem og kan ved hjælp af dette bedre understøtte legen. Der står beskrevet en masse forskellige roller og i løbet af få minutter er alle børn i vuggestuen med i legen; nogle er dyr, bondemand, bondekone, vognmand osv.

Senere på dagen, da Pia sidder i sin faste spisegruppe under frokosten, fortæller hun om dengang hun var barn og selv besøgte en bondegård. Pia fortæller om alle de forskellige dyr hun så. Den lille søde gris og den store ko, som hun synes var lidt farlig. Flere af børnene begynder at byde ind med dyr de har derhjemme, ting de synes er farlige eller dyr de har set på en bondegård. Under måltidet skaber Pia på den måde en rød tråd til formiddagens aktivitet.

Social udvikling

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

- Beskriv hvordan temaet social udvikling omsættes og kommer til udtryk i praksis.
- Beskriv hvordan temaet social udvikling ses i samspil med de øvrige temaer.
- Beskriv hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter de to mål for social udvikling.

Brug praksisfortællinger.

I Børnehuset Regnbuen arbejder det pædagogiske personale med at alle børn deltager i de sociale fællesskaber, i det omfang børnene mestrer, samtidig med, at de skal føle sig set, hørt og anerkendt. Det pædagogiske personale arbejder med, at alle børn bliver mødt af positive forventninger, da det er med til at fremme det enkelte barns gåpåmod og selvværd. Det pædagogiske personale understøtter børnenes daglige trivsel og sociale omgang til hinanden, så børnene kan aflæse både situationer, men også andre børn, for at kunne begå sig i et socialt samspil i hverdagen.

Børnesammensætningen i de mindre grupper bliver lavet efter hvilke børn, der kan være med til at styrke hinanden, men også efter hvilke børn der kan opbygge en ny social relation til hinanden. På den måde kan børnene udvikle empati og øget forståelse over for hinanden.

Det pædagogiske personale opfordrer også forældrene i Børnehuset Regnbuen til at lave private legeaftale i hverdagen. Forældresamarbejdet er en stor del af hverdagen i Børnehuset Regnbuen, da det er med til at styrke det enkelte barns sociale læring og udvikling. Den daglige dialog blandt personale og forældre, kan være med til at skabe en forståelse af barnets sociale liv og barnets perspektiv i daginstitutionen.

Det pædagogiske personale anvender Fri For Mobberi, som en del af det pædagogiske arbejde, hvor hvert enkelte barn bliver hørt, set og anerkendt i forskellige situationer i hverdagen i Regnbuen.

Praksisfortælling fra børnehaven:

Det er mandag morgen og alle børnene i børnehaven er glade for at være tilbage efter weekenden. Der er lige blevet holdt morgensamling og børnegruppen er nu i gang med at blive delt op i mindre grupper. De voksne fortæller, at nogle skal på tur, nogle skal på legepladsen og en gruppe skal være på stuen. Signe og Mathilde kalder deres børnegruppe på 8 børn sammen og fortæller at de i dag skal have om "Fri For Mobberi". De finder kufferten frem og begynder at fortælle, hvad der skal ske. Signe starter ud med at finde et billede frem af to børn, som er kede af det. Signe spørger nu Mikkel, om han kan forklare, hvad han ser på billedet. Mikkel har ikke lyst, men siger ganske kort, at det er to drenge, som er kede af det. Signe roser ham og spørger, om han nogensinde har været ked af det i børnehaven. Signe kan hurtigt se på Mikkel, at han ikke har lyst til at svare. Signe begynder nu selv at fortælle om dengang hun var lille og gik i børnehaven og at hun nogle gange godt kunne være ked af det. Hun spørger derefter Mikkel igen, om han har lyst til at fortælle og Mikkel fortæller om, at han engang var med til at trøste en af sine venner, fordi han var faldet på legepladsen og havde slået sig. Signe roser ham og fortæller, at Mikkel er en rigtig god ven. Hun siger til de andre børn i gruppen, at det er rigtig godt man hjælper med at trøste sine venner, hvis man ikke kan se en voksen til at starte med. Signe siger mange tak for den gode historie til Mikkel og spørger derefter en af de andre børn i gruppen.

Pædagogiske mål for temaet:

- 1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
- 2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

- Beskriv hvordan temaet kommunikation og sprog omsættes og kommer til udtryk i praksis.
- Beskriv hvordan temaet kommunikation og sprog ses i samspil med de øvrige temaer.
- Beskriv hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter de to mål for kommunikation og sprog.

Brug praksisfortællinger.

I Børnehuset Regnbuen arbejder det pædagogiske personale med at skabe læringsmiljøer, som tilbyder børnene alsidige sproglige muligheder og aktiviteter i hverdagen. Læringsmiljøerne understøtter deres sprogforståelse, ordforråd og udtale, som alle er meningsfulde elementer for børn. Det pædagogiske personale støtter og guider gennem samtaler, spørgsmål, dialogisk læsning og lege. Det pædagogiske personale hjælper børnene med at sætte ord på børnenes følelser og intentioner i hverdagen og giver ligeledes børnene alternative handlemuligheder i en konflikt eller en svær situation. Den daglige kommunikation kommer også til udtryk under spisningen i Regnbuen. Det pædagogiske personale tilrettelægger måltidet, så der altid er mulighed og plads til dialog under måltidet, så børnene også her får udvidet deres ordforråd og sproglige kompetencer.

Det pædagogiske personale arbejder på at børnene i Børnehuset Regnbuen får mange og forskellige erfaringer med sproget. Det kan være alt fra spontan leg til struktureret aktiviteter med hinanden. Hver uge læses der "Ugens rim og remser" og inden der spises frokost synges mad-sangen, som hele børnegruppen i børnehaven har kendskab til.

Praksisfortælling fra vuggestuen:

Klokken er 10:30 og det er tid til frokost i vuggestuen. Alle børnene bliver bedt om at vaske hænder, inden de skal op at spise. Den ene voksne, Mia, vælger at være den

ansvarlige på badeværelset, mens de to andre voksne gør borde og stole klar på stuen. Mia finder skamler og sæbe frem og kalder de første børn op til de to

håndvaske. Mia opdager hurtigt, at der er uro blandt de børn, som står bag i køen og venter. Hun beder derfor alle børn om at sætte sig ned på gulvet og tage hænderne op på hovedet. For at få børnenes fuld opmærksomhed og sætte ord på det, de er i gang med, begynder hun derefter at synge en sang om, at nu skal vi vaske hænder.

Stille og roligt kalder hun et barn op ad gangen og hvert barns navn bliver nævnt i sangen. Under hele situationen med at vaske hænder synger Mia og hun kan mærke at børnene har et fælles fokus på at synge og vaske hænder. Da alle børn har vasket hænder, går Mia og børnene ind på stuen og Mia siger igen til børnene: "Hænderne op på hovedet" og begynder på en ny sang om mad. På den måde får Mia skabt ro på børnene, som nu sidder og synger med, imens maden bliver sat frem.

Kommunikation og sprog giver børn adgang til det sociale fællesskab og deltagelsesmuligheder i hverdagens læringsmiljøer som ved f.eks. at spille Vildkatten, vendespil eller ved dialogisk højtlesning. I Børnehuset Regnbuen er der bøger, skriveredskaber, papir og tusser i børnehøjde, som børnene har adgang til. På den måde bliver børnene vækket børnenes nysgerrighed på skriftsproget og ved at kigge i bøger, får børnene rig mulighed for at stille spørgsmål, få læst højt, eller selv fortælle historier og undersøge, hvad bøgerne rummer af viden.

Praksisfortælling fra børnehaven:

Tine og Julie er på stuen med deres børnegruppe. Tine har planlagt, at de i dag skal have om alfabetet og hun har i den anledning fundet øvelsespapir frem, hvor børnene skal øve sig i at skrive forskellige bogstaver. Tine fortæller og forklarer børnene hvad de skal lave og imens sætter Julie blyanter og farver frem på bordene. Børnene får et stykke papir og sætter sig op. Tom spørger Tine, om hun ikke vil være sød at hjælpe ham, da han syntes det er svært at starte. Tine sætter sig hos Tom og de sidder begge med en blyant og papir. Tine viser stille og roligt Tom hvordan man skriver bogstavet G og Tom skriver efter. Tom synes dog det er meget svært og efter nogle forsøg kaster han blyant og papir på gulvet. Tine samler tingene op og prøver at sætte ord på for Tom, hvad det er der gør, at han syntes det er svært. Tom forklarer, at alle de andre børn er meget bedre end ham og han er for langsom. Tine forklarer Tom, at det handler om at øve sig. Tine fortæller om, hvor svært det også har været for hende engang at skulle skrive og at hun øvede sig rigtig længe. Hun giver Tom tingene igen og siger til ham, at det er helt okay og han må gerne prøve igen, når han har lyst. Tom kigger på papiret og siger til Tine: "Jeg bliver bedre, hvis jeg øver mig!"

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

- Beskriv hvordan temaet krop, sanser og bevægelse omsættes og kommer til udtryk i praksis.
- Beskriv hvordan temaet krop, sanser og bevægelse ses i samspil med de øvrige temaer.
- Beskriv hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter de to mål for krop, sanser og bevægelse.

Brug praksisfortællinger.

Børnehuset Regnbuen er en DGI-certificeret bevægelsesinstitution. Børnehuset Regnbuen har etableret et bevægelsesrum kaldet Kometen, hvor børn og voksne har rig mulighed for bevægelse og sanselige oplevelser. I Kometen er der bl.a. skumgulv, klatrevæg, ribbe, gynger og mange andre remedier til at kunne udforske børnenes krop, sanser og bevægelser.

Personalet i Børnehuset Regnbuen stræber efter at udfordre og understøtte børnenes muligheder for at udforske, eksperimentere og styrke deres kropslige fornemmelser. I vuggestuen bliver børnene udfordret i at kravle op og ned ad trap-stole, løbe og kravle på stuen. I børnehaven bliver der brugt aktiviteter som stopdans, taktmassage, børneyoga, afslapning, meditation og åndedrætsøvelser. Det pædagogiske personale er rollemodeller for børnene og bruger aktivt deres egen krop i det pædagogiske arbejde.

Praksisfortælling fra børnehaven:

Klokken er 12 i børnehaven og alle børn er på legepladsen. De tre voksne Bente, Gitte og Julie er voksne på legepladsen i første omgang. Julie er lige kommet ud, fra at have ryddet op på stuen, da de to piger Lærke og Liv spørger, om hun ikke har lyst til at lege gemmeleg med børnene. Det vil Julie rigtig gerne, så hun siger højt, at nu skal der leges gemmeleg og hvem skal være med. Alle børn kommer løbende i glæde og

Julie siger, at hun starter med at tælle og være den som skal finde. Julie har nu fået talt til 30 og råber højt: "Nu kommer jeg!". Julie finder hurtigt de første børn, Mikkel og Hannibal, og spørger dem om de ikke har lyst til at hjælpe hende med at finde resten - og det vil de rigtig gerne. Julie, Mikkel og Hannibal har nu fået fundet alle de andre børn. Så nu er det en ny som skal tælle og finde. Julie vælger, at det skal være Ole, men det har han ikke lyst til. Julie spørger ham om, hvorfor han ikke har lyst og Ole svarer, at han syntes ikke det er

sjovt alene. Julie hjælper Ole med at finde en makker og pigen Lærke hjælper nu Ole med at tælle.

Julie gemmer sig sammen med nogle af de andre børn inde i buskene på legepladsen, men Julie hører i busken ved siden af, at Liv og Silje bliver uvenner og den ene pige begynder at græde. Julie ser, at Gitte, som også er voksen på legepladsen, tager sig af situationen og hjælper pigerne med at løse konflikten, så Julie ikke skal afbryde aktiviteten med børnene. Julie og de andre børn bliver fundet og de samles i en rundkreds, hvor Julie roser dem for at være gode til gemmeleg og hjælpe hinanden og en ny runde begynder.

Praksisfortælling fra vuggestuen:

Det er tid til morgensamling i vuggestuen, alle børn og voksne sidder på gulvet i en rundkreds og den ene voksne, Gitte, har fundet sangkufferten frem med de forskellige dyr i. Gitte hiver det første dyr op, som er en giraf. Hun spørger ud i børnegruppen hvad det er for et dyr og alle børnene sidder og laver lyde og fagter for det dyr, som de tror det er. Gitte svarer børnene: "Ja, det er nemlig en giraf!" Hun sætter giraffen i midten af rundkredsen og går i gang med at synge Giraffen Gumle for børnene. Under sangen tager Oliver giraffen og vil sidde med den. Der bliver hurtigt en konflikt imellem Oliver og Liv, som sidder ved siden af hinanden. De vil nemlig begge gerne have giraffen. Gitte rejser sig op og siger til børnene: "Kom, lad os alle sammen være giraffer" og hun begynder at trampe rundt på stuen og synge videre. Oliver og Liv kommer hurtigt ud af konflikten og er med til at trampe som giraffer. Alle børnene griner, hopper og tramper rundt sammen med Gitte og de andre voksne på stuen. Gitte finder et nyt dyr frem og sangen fortsætter med, at alle børn og voksne går rundt på stuen og synger dyresange med kæmpe fagter.

Praksisfortælling fra børnehaven:

Karina har aftalt med de andre voksne på stuen i vuggestuen, at hun i dag gerne vil lave en sanseaktivitet, som stimulerer børnenes taktilsans. Hun vælger derfor at gå i gang med at lave kartoffelmelsklister. Hun finder kartoffelmel, en kande vand og nogle skåle frem. Hun spørger Viktor, Marcus, Nia og Kira om de har lyst til at hjælpe med at lave kartoffelmelsklister og lege med det. Børnene sætter sig omkring bordet, hvor Karina viser og fortæller hvordan man blander det hele sammen. Da hvert barn har fået en skål med klister i, får de nu lov til at eksperimentere. Karina deltager også

selv i aktiviteten. Marcus, Kira og Nia syntes det er rigtig sjovt, de griner og fjoller imens de leger med klistermassen i skålene. Viktor sidder længe bare og kigger og Karina kan se på ham, at han ikke synes det er rart at røre ved. Hun viser ham derfor at man sagtens kan røre ved kartoffelmelet uden vand og giver ham en skål kun med mel i. Dette synes Viktor er meget bedre og han har nu også mod på at eksperimentere.

Natur, udeliv og science

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundenhed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

- Beskriv hvordan temaet natur, udeliv og science omsættes og kommer til udtryk i praksis.
- Beskriv hvordan temaet natur, udeliv og science ses i samspil med de øvrige temaer.
- Beskriv hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter de to mål for natur, udeliv og science.

Brug praksisfortællinger.

Det pædagogiske personale bruger både legepladsen og den omkringliggende natur som læringsrum, hvor børnene er med til at danne sig ny viden om, hvordan bier er med til at bestøve blomsterne, at regnorme er med til at gøde jorden og at regnen er med til at vande jord og blomster, så de ikke visner og dør.

Det pædagogiske personales opgave er at gøre natur, udeliv og science spændende og udfordrende for børnene. Hvis det pædagogiske personale ikke viser gåpåmod i f.eks. regnvej, så vil børnene hurtigt miste interessen og ikke udforske det læringsrum og potentiale, som naturen og uderummet har. Det er det pædagogiske personales opgave, at gøre naturen til et rum, hvor der styrkes aktiv lytning og

nysgerrighed, da naturens uderum kan udvide børnenes deltagelsesmuligheder i fællesskabet på tværs af alder, køn og interesser.

I Børnehuset Regnbuen sikrer det pædagogiske personale børnenes oplevelse af forskellige former for natur, ved at udforske nærområdet. Som f.eks. skoven, søer, legepladser og marker - alle med mulighed for leg og læring. Derudover afholdes der hvert år årlig bondegårdstur, hvor børnene i Børnehuset Regnbuen kommer på en heldagstur ud til en bondegård i nærområdet, hvor der også her er rig mulighed for at udforske naturen og udelivet.

Det pædagogiske personale har fokus på at inddrage børnene som aktive medskabere af deres egen læring, ved at stille åbne og nysgerrige spørgsmål til børnenes forståelse af naturen og udeliv. Det pædagogiske personale lytter, støtter og guider børnene i at turde øve sig i at lære om natur, udeliv og science.

Praksisfortælling fra børnehaven:

Kl. er ca. 13 på legepladsen og Karen får øje på tre drenge nede ved legehuset. Drengene sidder ovenpå taget. Karen går hen til drengene og kan se, at de har lavet en trappe ud af mælkekasser, så de kan komme op på taget.

Karen spørger dem nysgerrigt: "Hej drenge, hvad leger I oppe på taget"?

Simon: "Vi samler ting, der er faldet ned fra træerne".

Niklas: "Vi har mange nu!"

Karen klatrer op på mælkekasserne og kan se, at det er bog fra træerne. Niklas kigger på Karen og spørger: "Hvad kan de"?

Karen rækker Niklas nødden og siger: "Man kan faktisk spise dem her i små mængder, de hedder bog".

Niklas kigger spørgende på Karen og siger: "Ej, er det rigtigt"?

Silas og Henrik kommer også hen til legehuset. De vil også se - og få minutter efter kommer der flere børn til. De kravler alle op på taget. Alle børn samler bog i spande. Karen hjælper dem med at åbne skallerne. Børnene taler, ler og tæller, hvor mange de har fundet.

Praksisfortælling fra børnehaven:

En mindre gruppe børn og tre voksne er på tur til den lokale sø. Nede ved søen ligger en masse sten, som børnene kaster i vandet. De voksne følger børnenes initiativ og spørger, hvorfor mon stenene synker ned i vandet. Derefter kaster børnene blomster og siv i søen, for at finde ud af, om de synker eller flyder på vandet. På denne tur har børnene fået kendskab til den omkringliggende natur og fået en begyndende forståelse for, at tunge ting synker i vandet, mens lette ting flyder. På turen blev der også tid til at gå i vandkanten og udforske søens dyreliv.

Praksisfortælling fra vuggestuen:

Pædagogen Lise står sammen med pigen Silke på legepladsen. Silke siger, at hun gerne vil have Lise med over at lave is. Silke tager Lise i hånden, og sammen går de over til klatrestativet, som i dag er Silkes isbutik. Silke giver Lise en is og siger: "Det er din, det er en chokoladeis". Lise siger til Silke: "Ej, den smager dejligt, tusind tak for den".

Silke begynder at grave sand op i en spand og røre rundt i spanden, hvor hun fortæller Lise, at hun rører rundt i isen, så den bliver en jordbæris og den smager godt. Lise viser Silke, at man kan stille isvaflen i en spand med sand og fortæller at det kan være en isholder. Silke siger: "Den er god, du skal smage". Lise og Silke sidder og laver is sammen i næsten 45 minutter og pynter isene med både blade og agern, som de finder på legepladsen. Under legen har de en dialog, hvor Silke fortæller, at hendes mor og far er på arbejde og Lise siger: "Ja det er rigtigt, far afleverede dig i dag", hvor Silke siger: "Ja, far kører mig i vuggestue i bil". Så begynder Lise og Silke at snakke videre om de forskellige biler, busser, lastbiler, der kører ude på vejene.

Kultur, æstetik og fællesskab

Pædagogiske mål for temaet:

1) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.

2) Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter det pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

- Beskriv hvordan temaet kultur, æstetik og fællesskab omsættes og kommer til udtryk i praksis.
- Beskriv hvordan temaet kultur, æstetik og fællesskab ses i samspil med de øvrige temaer.
- Beskriv hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter de to mål for kultur, æstetik og fællesskab.

Brug praksisfortællinger.

I Børnehuset Regnbuen arbejder det pædagogiske personale med at tilrettelægge aktiviteter, hvor børnene er med til at fejre højtider og traditioner i løbet af året. Børnene fejrer deres fødselsdag, vi holder julefrokost, påskefrokost og Børnehavens fødselsdag. I december deltager børnehaven i julegudstjeneste i kirken.

I Børnehuset Regnbuen afholdes der hvert år bedsteforældredag, hvor børn, bedsteforældre og forældre kommer ned i institutionen og planter en blomst eller en plante på legepladsen. Planterne kan både forsyne med tomater, jordbær eller krydderurter, men også give børnene mulighed for at gå på legepladsen og udforske, dufte og smage. Derudover bliver der fortalt historier fra gamle dage og børnene kan møde hinandens familiemedlemmer.

I hverdagen tilrettelægger det pædagogiske personale aktiviteter, hvor børnene har mulighed for at sanse og udtrykke sig æstetisk, ved at lave modellervoks, klippe og klistre, male, danse og synge. De alsidige æstetiske udtryksmuligheder giver børnene i Børnehuset Regnbuen mulighed for at dele, spejle sig i, og fortolke egne og andres erfaringer, tanker og drømme.

I Børnehuset Regnbuen har det enkelte barn mulighed for at skabe egen viden og meninger i hverdagen. Det pædagogiske personale skaber et læringsmiljø, hvor det enkelte barn er sikret et demokratisk fællesskab, hvor børnene oplever at kunne dele viden og udvikle evner til at kunne tage en beslutning alene eller i fællesskabet.

Det pædagogiske personale skaber et læringsmiljø, som skaber glæde ved æstetiske oplevelser. Det pædagogiske personale støtter alle børn, uanset baggrund, kultur og kompetencer.

Praksisfortælling fra børnehaven:

Det er december og i dag skal der laves julegaver til børnenes forældre. Der bliver sat glas og maling frem på bordene, så børnene kan lave små lysestager til deres forældre. Børnene bliver fordelt ved de forskellige borde og går stille og roligt i gang med aktiviteten. Imens sætter Maja julemusik på, som de kan lytte til. Ved det ene bord sidder Anne sammen med fire børn. Hun snakker på skift med de forskellige børn om, hvad de vil male og hvorfor man egentlig laver julegaver til jul. Erik siger, at han ved, at julemanden kommer med gaver til de børn, som har været artige. Julemanden kommer og sætter gaver under juletræet, for det har han set i en film. Anne spørger, hvad de forskellige børn ønsker sig i julegave og alle fire snakker i munden på hinanden og fortæller ivrigt. Erik siger, at hjemme hos ham får de lov til at åbne en gave inden maden og resten efter maden. Kim, som sidder ved siden af Erik, siger, at hjemme hos ham må de først åbne gaver når de har danset og sunget om juletræet. Anne siger, at hun syntes det er spændende, at man ikke gør det samme måde som hinanden og at det er rigtig godt, at de kan fortælle og dele deres traditioner med hende og de andre børn. Anne siger til dem alle at det er godt at dele sin viden, så kan andre blive inspireret af hinanden. De fortsætter med at snakke om, hvad de ønsker sig og de håber, at de får mange gaver.

Praksisfortælling fra vuggestuen:

Der holdes fødselsdag på den ene stue i vuggestuen, der er pyntet op med flag og dug på bordet. Alle børn sidder oppe ved bordet og de voksne fortæller, at i dag har Ida fødselsdag og hun bliver 2 år. De voksne fortæller, at nu skal vi synge sang for Ida og de begynder at synge: "I dag er det Idas fødselsdag..."

Ida siger under sangen hun gerne vil tromme i bordet og imens de synger, trommer både børn og voksne i bordet. Til slut siger den ene voksen Line, at nu skal vi råbe hurra for Ida, så ét lille hurra og ét kæmpestort hurra. Bagefter deler Ida figenstænger og boller ud, som hun har med. Imens finder Line Idas gave frem og fortæller Ida, at hendes venner her i vuggestuen har lavet en gave til hende. Ida åbner gaven med lidt hjælp fra den voksne og Ida ser, at hun har fået en dækkeserviet med en masse tegninger på. Line siger til Ida: "Nej hvor den flot, den har dine venner lavet til dig". Da de er færdige med at spise, ser Line at Ida går rundt til alle børnene på stuen og krammer dem. Line smiler og siger til Ida: "Du er en rigtig god ven, når du giver kram

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet (udarbejdes områdevis)

Beskriv med korte pædagogiske refleksioner hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.

Område Smørum alle 10 børnehuse inddrager lokalsamfundet i det daglige pædagogiske arbejde.

Det betragtes som en vigtig og naturlig del af det dannende element i det pædagogiske arbejde - at barnet får et kendskab til kulturinstitutioner samt et større kendskab til det lokalsamfund, de er en del af.

Vores 10 børnehuse er placeret centralt i Smørum og relativ tæt på hinanden, dog med undtagelse af et enkelt hus, som ligger i en mindre landsby uden for Smørum.

Det betyder, at mange af husene gør brug af de samme tilbud som fx den lokale tennisklub, hvor frivillige tilbyder tennisundervisning til børnehavebørn.

I perioder samarbejdes der med den lokale ungdomsklub Springbrættet, som stiller deres gymnastiksal og -redskaber til rådighed.

Derudover er der ved juletid samarbejder med plejecentre, som fx Porsebakken, om at gå Luciaoptog ligesom de lokale kirker besøges.

Enkelte huse har i fællesskab eller hver for sig lånt den lokale spejderhytte, hvor de har mødtes hele dage hver uge med storgruppebørnene.

Biblioteket i Smørum Kulturhus har over en periode iværksat, at der kom højtlesere ud i husene og læste bøger højt for børnene. Derudover er det muligt at få leveret bogkasser, hvor bøgerne vælges ud fra et tema, som det enkelte børnehuse måtte have fokus på, ligesom det er muligt at besøge biblioteket med en gruppe børn. Derudover deltager vi når biblioteket udbyder forskellige kulturelle tilbud, som fx visning af børnefilm og teater, ligesom de stiller udstillingsplads til rådighed for børnenes projekter.

Hvert år har Område Smørum tradition for at afholde en idrætsdag, hvor alle husene mødes på Balsmoseskolens idrætsbane. Hvert hus har ansvar for en aktivitet med beskrivelse af hvad opgaven går ud på.

Tanken med denne tradition er, at styrke sammenhængskraften i Område Smørum. Derudover får børnene en fornemmelse af at være en del af noget større, og måske møder én de kender fra svømning, fodbold, gymnastik etc.

I Område Smørum har vi ligeledes en tradition med, at alle kommende mini-SFO børn kommer en tur til Eksperimentariet. Her får børnene igen mulighed for at møde nogen de kender samt at blive bekendt med hvem de kan møde i mini-SFO'en få måneder efter.

Vi samarbejder med Smøruns skole i forbindelse med overgangen fra dagtilbud til skole. For at sikre en tryk overgang for børnene, er der på nuværende tidspunkt ved at blive udarbejdet en kanon over sange og lege, som alle de kommende mini-SFO børn skal lære i deres børnehave, og som de kan lege videre når de starter i mini-SFO. Hvert barn vil desuden få en mappe hvor der skal sættes billeder ind af deres familie, hvor de skal tegne sig selv og svare på nogle spørgsmål om hvad de kan lide etc. Denne mappe følger med over i mini-SFO.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø (udarbejdes af den enkelte daginstitution)

Beskriv med korte pædagogiske refleksioner hvordan det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø integreres i det pædagogiske læringsmiljø?
Brug gerne praksisfortællinger.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv.

Det fysiske børnemiljø:

I Børnehuset Regnbuen har vi legetøj stående fremme i børnehøjde, så tingene er tilgængelige for børnene. Vi arbejder med at skabe mindre legezoner i det store rum, så børnene kan fordele sig i rummet. Vi bruger også stuens tilstødende rum, så børnene har mulighed for at trække sig i små grupper og lege uforstyrret.

Om morgenen opstiller det pædagogiske personale legetøj til børnene, så de kan inspireres og har lyst til at lege.

Stuerne i Børnehuset Regnbuen er malet i rolige farver, som indbyder til ro og fordybelse.

I alle rum, både ude og inde, er der plads til bevægelse, fysisk udfoldelse og stillesiddende aktiviteter.

Det psykiske børnemiljø:

I Børnehuset Regnbuen taler både børn og voksne pænt til hinanden, da det er med til at skabe en god atmosfære i huset. Der arbejdes med børnenes venskaber og et godt psykisk børnemiljø, ved at lære at deles om legetøjet, at vente på tur, at hjælpe hinanden i garderoben, at trøste sine venner og at stå i kø til toilettet. Derudover lytter de voksne til børnene og er interesserede i det enkelte barns perspektiv.

Under frokosten sidder den samme gruppe børn med en fast voksen, for at danne relationer i børnegruppen på tværs af alder. Under måltidet taler børnene med hinanden og den voksne og børnene venter på hinanden, inden de rejser sig.

Det æstetiske børnemiljø:

I Børnehuset Regnbuen får børnene mange muligheder for æstetiske indtryk og udtryk i løbet af dagen. Børn og voksne hører musik, tegner, maler, leger med modellervoks og perleplader. Børnene har mulighed for at danse, synge og høre forskelligt musik, som giver anledning til at bevæge sig på forskellige måder.

I hverdagen udforsker børn og voksne naturen, ser årstiderne skifte, samler naturmaterialer og udstiller de ting de har lavet, så de andre børn og voksne kan se det.

Værktøjskasse

Du kan læse mere om **den styrkede pædagogiske læreplans** rammer og indhold her:

https://emu.dk/sites/default/files/2019-03/7044%20EVA%20SPL%20Publikation_web_1.pdf

Du kan læse mere om **evaluerende pædagogisk praksis** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/evaluerende-paedagogisk-praksis>

Du kan læse mere om **redskab til selvevaluering** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/redskab-til-selvevaluering>

Du kan læse mere om **redskab til forankringsproces** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/redskab-til-forankringsproces>

Du kan læse mere om **forældresamarbejde** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/foraeldresamarbejde>

Du kan læse mere om **samspil og relationer i det pædagogiske læringsmiljø** her:

<https://emu.dk/dagtilbud/en-paedagogisk-laereplan/samspil-og-relationer-i-det-paedagogiske-laeringsmiljo>